

MINTIS

Lietuvos
nacionalinė
M. Mažvydo
biblioteka

Thought, Lithuanian Daily Newspaper.
Permitted by UNRRA Team 155.
Eina kasdien be šventadienių.
Atsakingasis redaktorius J. Vasaitis.
Memmingenas, Airport, Baltic Camp.
Prenumerata mėn. 10 RM.,
Atskiras numeris 40 pf.

Lietuvių visuomenės dienraštis Nr. 60 Memmingenas Šeštadienis, 1946 m. gegužės mėn. 4 d. I metal

Ruostas atentatas prieš gen. Mac-Arthura

Tokio. Alijantų vyriausias štabas Japonijoje 30 balandžio pranešė, kad vyriausias alijantų karinių pajėgų vadas Japonijoje generalas Douglas Mac-Arthuras turėjo būti 1 gegužės komunistų demonstracijų metu nužudytas. Šio plano organizatorium yra buvęs japonų slaptosios policijos Korėjoje karininkas Hideo Tokayama, kuris karui baigiantis priklausė kamikazi lakūnų korpusui. Tuo tarpu dar nepavyko nei atentato organizatoriaus, nei jo padėjėjų suimti. Kaip amerikiečių karinės žinių agentūros viršininkas Japonijoje pulkininkas Kresswell nurodė, apie ruošiamą atentatą buvo sužinota 25 balandžio. Tačiau dar neišaiškinta, kuriuo būdu minėtas atentatas turėjo būti įvykdytas.

Generalas Mac-Arthuras, sužinojęs apie ruošiamą atentatą, nesutiko su pasiūlymu, kad jo asmens apsaugai būtų imtasi kurių nors specialių priemonių.

JAPONIJOS IMPERATORIAUS TELEGRAMA

Tokio. Atvykus pirmiesiems britų okupaciniams daliniams į Japoniją, imperatorius Hirohito perdavė per ministerį pirmininką Reuterio agentūrai sekančio turinio telegramą: "Mano apsilankymas 1921 metais Anglijoje visuomet liks gyvas mano prisiminimuose kaip laimingas įvykis. Linkiu, kad britų tautą ateityje lydėtų taika ir pasisekimai".

NEVERTA SAVE BE REIKALO VARŽYTI

Prez. Trumanas pareiškė, jog JAV tik tada įves maisto normavimą, jei po naujo derliaus padėtis pasidarys katastrofiška. Tačiau riebalų suvartojimas netiesioginiu būdu sumažinamas 80%.

VALGYS MAISTO KORTELES

Iš britų zonos pranešama, jog maitinimo padėtis ten esanti katastrofiška. Tarptautinė maitinimo įstaiga nėra paskyrusi prašytų javų. Jei javų įvežimas nebus padidintas, tai toliau nebus galima nei sumažintų normų išlaikyti.

NE DUONA RUPINASI, BET AUKSU

Lenkų vyriausybė nutarė imtis žygių dėl grąžinimo į Lenkiją iš ten karo metu išvežto ir dabar užsienyje esančio aukso.

PIRMASIS IMIGRANTŲ Į JAV TRANSPORTAS

Stuttgarte. Balandžio mėnesio pabaigoje iš Stuttgarto išvyko į Bremeną 224 asmenys, kurie gegužės 9 d. išvyksta su pirmuoju transportu į JAV. Amerikos konsulas ir UNRRA Stuttgarte yra gavę viso 1951 pareiškimų vizoms į JAV gauti. Daugumą šių pareiškimų sudaro išvežtųjų žydų ir politiniai persekiotų pareiškimai.

MAKALYNĖ TARP ARABŲ IR ŽYDŲ PALESTINOJ

Anglai pareiškė, kad Palestinon bus įleisti nauji emigrantai-žydai tik tada, kai neleg. žydų organizacijos išduos ginklus.

Žydų ir arabų gyvenimo klausimas Palestinoje turi būti apsvarstytas plačiau.

Arabų gyvenimo sąlygos turi būti sulyginamos su žydų gerbūviu.

NE DĖL BAIMĖS, BET DĖL KVAPO

Prezidentas Trumanas dėl JAV karinių įsipareigojimų Palestinoj atsiliepė neigiamai. Kongresas taip pat esąs prieš tokius įsipareigojimus.

ŽYDAI ATSISAKĖ IŠDUOTI GINKLUS

Žydų ekstremistai pasižadėjo susilaikyti nuo naujų išsiškikimų, jei 100.000 žydų bus įsileista Palestinon. Tačiau ginklus atiduoti atsisakė.

PALESTINOJ ARABŲ MITINGAI

Reuterio žinomis Palestinoj vyksta dideli arabų mitingai prieš Palestinos klausimui tirti komisijos pareiškimą. Neveikia mokyklos ir kitos įstaigos. 4000 minia bandė demonstruoti, bet britų kariai demonstrantus išsklaidė.

ATSEIT, EVAKUOJA "DRAUGAI"

Pranešama, kad sovietai baigia evakuoti Azarbeidžaną, dėl kurio sovietai ir persai po gegužės 6 d. turi pranešti apie padėtį Saugumo Tarybai.

Nesutaria del Triesto

Paryžiaus užs. reik. ministerių konferencija vakar 16 valandų sprendė Triesto ir Jugoslavijos vakarinių sienų klausimą, dalyvaujant Italijos ir Jugoslavijos delegacijoms. Buvo išklaustas keturių komisijos, tyrinėjusios sienų klausimą vietoje, pranešimas. Valstybių delegacijų pirmininkai komisijoje turėjo kiekvienas žemėlapi su ištiesta siena, kurią delegacija mano, esant geriausia, kas rodo, jog komisijoje nebuvo prieita vienodos nuomonės. Molotovas žiauriai puolė britų pažiūrą į Italijos kolonijų likimą.

NORI, O NEGALI...

Tiroliečiai protestuoja prieš užs. reik. ministerių konferencijos nutarimą nepatenkinti austrų reikalavimo grąžinti jai Tirolį. Austrai pareiškė, kad jie kels šį klausimą iki tol, kol konferencija neįsiskirstys. Vakariškai atsidarė Tirolio vyriausybės protesto ženklai, taip pat, buvo paskelbtas visuotinas 6 valandų streikas.

UŽDERĖJO, KAD NET NĖR KUR DĖT

Is Londono pranešama, kad ten steigama tarptautinė organizacija, kuri rūpintųsi apgyvendinimu 1.000.000 išvietintųjų, kurie negali grįžti į tėvynę.

PAKOMISĖ PABĖGĖLIŲ REIKALAMS

Londonas. Jungtinių Tautų Organizacijos komitetas pabėgėlių ir išvežtųjų reikalams tvarkyti paskyrė pakomisę, kuri turės ištirti minėtų asmenų dabartines gyvenimo sąlygas ir galimumus juos išskeldinti į užjūrį. Iki šiol didesnį kiekį asmenų, kurie dėl politinių ar kitų priežasčių nenori grįžti namo, sutiko priimti Brazilija, Kolumbija, Dominikonų respublika ir Olandų Vakarų Indija.

NEGI GAILA AMERIKAI

UNRRA gavo iš Amerikos 600 mil. dolerių, pakutinę ratą iš sutartų 2 milijardų 700 milijonų dolerių. Šie kreditai skirti 1946/47 metams.

JEIGU PRIEVARTA ATVEŽTAS, TAI KODEL NEVAŽIUOJI NAMO?

Amerikiečių okupacinė valdžia praneša, jog prievarta išvežtieji Prancūzijos, Belgijos, Danijos, Norvegijos ir Jugoslavijos piliečiai nuo gegužės 15 d. nebebus globojami ir turės pasitenkinti vokiečiams skiriama maisto norma.

ALKANAM DUONA RŪPI...

Amerikos štabas paneigė vokiečių paskleistus gandus, kad steigiamas svetimšalių legionas. Į kariuomenę priimami tik asmenys su Amerikos pilietybe.

NORI NUAUTI PASKUTINIUS BATUS

Molotovas ir toliau griežtai palaiko savo reikalavimą 75 milijonų sv. sterlingų reparacijų iš Italijos. Anglai sako negalį duoti tiek pinigų italams, kad jie sumokėtų juos kaip kontribuciją sovietams. Amerikos užs. reik. ministeris irgi prieš tokį sovietų reikalavimą.

TIK ATOMAS GALĖS PADĖTI DALYBOMS

Šiandien užs. reik. ministerių konferencija tęsė savo posėdį. Vakariškai nesusitarta dėl padalinimo Venecijos-Julijos tarp Italijos ir Jugoslavijos.

IR VĖL PASKOLA

Sovietai užtraukė 20 milijardų rublių vildaus paskolą krašto atstatymui.

DRAUGAS, NEDRAUGAS, O SKOLAS MOKĖKI!

Anglija ir Prancūzija pasirašė susitarimą, pagal kurį Prancūzija turi sumokėti anglams 110 milijonų svarų sterlingų skolas.

VYTAUTAS ALANTAS

Tėvynės Balsas

1 veiksmo
scenos montažas
(tęsinys)

Laukys: Eik tu, palaiža! Kiek banke?

Karka: Trisdešimt markių.

Laukys: Kertu visą banką. Vieną kortą. Gana.

Karka: (Versdamas kortas.) Dešimt, keturiolika, septyniolika, devyniolika, gana...

Laukys: (Paklodamas kortas.) Dvidešimtis. (Pasiima pinigų.)

Karka: Tau ir sekasi. Tu mane visada aploši.

Laukys: Ne tik tave, bet ir visus. Gyvenimas yra lošimas. Kiemo uoslė jautresnė, tas ir išlošia. Dar po vieną.

Karka: Tingiu atsisakbinėti. (Išgeria.) Šnapšas baigiasi.

Laukys: (Duodamas pinigų.) Eik parnešti.

Karka: Gal pakaks?

Laukys: Jokių čia, pakaks. Eik. Išgama nori linksminis. Cha, cha, cha! Tik ilgai nebūk!

Karka: Tuojau sugrišu. (Išeina.)

Laukys: Truputį lyg ir kaukštelėjau, lyg ir pavargęs jaučiuos. (Pasirėmęs ant stalo užsnūsta. Įeina moteris, vaizduojanti pavergtą Lietuvą.)

SCENA 4

Laukys ir Moteris

Laukys: Kas tu tokia?

Moteris: Aš ta, kurios laisvę Išplėšė priešai ir mano derlingus laukus pavertė tyruma; aš ta, kuri suknubusi rauda prie išgriautų šventovių ir kurios aimanas girdi širdis kiekvieno mano sūnaus, kur jis bebūtų pasaulyje nublokštas; aš ta, kurios vardą auksinį priešai nutrynė nuo pasaulio žemėlapių ir jo vietoje parašė bedvasias, keturias raidės LTSR; aš ta, kurios vaikams tapo išplėsti gimtieji židiniai, ir jie buvo išvaryti į šiaurės taigas kurių-tik vėjai aimanas girdi, aš ta, kurios trispalvę vėliavą išniekino priešas ir jos vietoje mano, miestų bokštuose iškėlė raudoną skudurą, kraujo ir ašarų simbolį; aš ta, kurios skurdą ir vargą tu taip greitai pamiršai ir nori manęs išsižadėti dėl svetimo skatiko! aš ta...

Laukys: Nutilk, aš nebenoriu tavęs klausytis!

Moteris: Nemanyk, kad tu nebegirdėsi mano balso, užsikimšdamas ausis piniginių popierių, kurie, kaip tu šakai, tau gali atstoti tėvynę. Kur tu klajotum po pasaulį, kokius tu susikrautum turtus, tavo kraują amžinai tau bylos apie Nemuno kraštą, kur tu gimei ir augai kur laukia tavęs tavo motina...

Laukys: Tau sakau, nutilk!

Moteris: Tu gali paklysti, bet jei tu savo klaidos neišsižadėsi, tėvynę tavęs išsižadės!...

Laukys: Aš nebijau tavęs, tu tik pamėklė!

Moteris: Ne, aš esu pavergtos tėvynės balsas, aš esu tavo sąžinės balsas. Tu paklydai, bet tavęs atstumti aš nenoriu. Man brangūs visi mano vaikai. Aš liūdžiu tų

mano kerštas jiems. Kas išsižada savo tėvynės, tas yra didžiausias nusikaltėlis. Bet mano atlaidumas taip pat neturi ribų. Šiandien aš nuskurdusi ir pavargusi, bet ateis diena, kada aš vėl būsiu išdidi ir graži. Kaip tu tada pažvelgsi man į veidą, kaip tu tada pateisinsi savo paklydimą?...

Laukys: Aš neprašau tavo pasigailėjimo! Man nereikia tavo pasigailėjimo. Aš susirasiu savo kelią!

Moteris: Tų savo žodžių pasigailėsi greičiau, nekaip tu manai. (Išnyksta. Laukys pašoka nuo stalo.)

Laukys: Bliurus sapnas! O gal tai ne sapnas? ... Kvailystė, sapnas. Ką ji pasakė? Tavo kraujas amžinai bylos apie Nemuno kraštą, kur tu gimei ir augai, kur laukia tavęs tavo motina. Laukia? Kąžin ar besulauks? Ji buvo jau sena ... Ir Nemunas per mūsų lankas tekėjo ... Nesamone ... kvailystė, per daug išsigėriau! Pradėjo šmėklos vaidintis ... Ji buvo labai nuliūdusi, ta moteris, — Šiandien aš nuskurdusi ir pavargusi, bet ateis diena, kada aš vėl būsiu išdidi ir graži. Kaip tu tada pažvelgsi į mano veidą? — ji pasakė! — Ateis diena! Juokai, kada ateis ta diena? O jei ir ateis? ... Bet kas man gali pasakyti, kad ateis? Ateis, neateis, po vėlnių, galima iš proto išeiti. Kur tas Karka dinga? Žioplys! Bet ko aš čia jaudinuos dėl pamėklių? ... Ne tokius sapnus susapnuoji, o atsikėles neatsimeni. Bet aš jaučiu, kad tos moters aš neužmiršiu. Jos veidas buvo tokio skausmo pervertas, jos akys buvo tokios liūdnos, kaip mūsų Smutkelių ... Aš nebenoriu apie tai galvoti, aš nebenoriu galvoti, gana, gana, gana ... (Įeina Karka.)

SCENA 5

Laukys ir Karka

Laukys: Kur tu slampinėjai taip ilgai, negalima sulaukti. Tokio žioplio savo gyvenime dar nemačiau. Man čia pamėklės ėmė vaidintis, o jo nėra.

Karka: Kokios pamėklės?

Laukys: Iš ano pasaulio, aišku. Šiame pasaulyje pamėklių nėra. Duok šnapso.

Karka: Nemaniau, kad tu būtum taip pasigėręs ...

Laukys: Aš visai nepasigėręs. Jei ir buvau kiek kaukštelėjęs tai dabar visai išsiblaiviau. Bet aš noriu pasigerti, noriu nuo koto nuvirsti, kad pamėklių nebeamatyčiau. (Išgeria.)

Karka: Kaip ta tavo pamėklė atrodo?

Laukys: Nesišaipek iš dalykų, kurių neišmanai.

Karka: Tikrai apie tokius dalykus aš ne ką teįsmanau. Išgerkime, gal kai kas paaiškės.

Laukys: Ne, aš nebegersi, gana!

Karka: Ko gera, žiūrėk, paslaptingos būty-

bės iš tavęs blaivininką padarys. Na, tai kurie manęs išsižada. Mano ašaros yra už tavo atsivertimą. (Išgeria.)

Laukys: Tylėk, kvaili!

Karka: Nuostabiai veikia ta švabinė. Mano draugas visai iš proto kraustosi ... Tu gali nebegerti, bet aš tai neatsisakysiu. Šiais laikais atsisakinėti nuo stikliuko, mano nuomone, yra didesnė kvailystė, kaip su pamėklėmis užmegsti pažintis. Tai į sveikatėlę! ... (Geria.)

Laukys: Eik namo, aš noriu pasilikti vienas.

Karka: Tokiame stovyje aš negaliu palikti savo draugo. Vėl ano pasaulio būtybės tave užpuls ...

Laukys: Sakau, eik, namo!

Karka: Bet ko tu šauki kaip pašėlęs? ...

Laukys: Klausyk, Karka, jei tu nori iš čia išsinešti sveiką savo fizionomiją, tai eik namo! ... Aš pavargau ... ne, aš visai nesijaučiu pavargęs, bet tas kambarys reikalingas repeticijai. Salėje šalta. Aš čia tuojau pakviesiu Gražulį repetuoti.

Karka: Tokio girta aš savo gyvenime dar tavęs nemačiau. Čia jau panašu į pamišimą. Ką tik išvarė, o dabar pats kvies ... Ne, brolyti, girtų aš nebūju bet pamišėliu, tai tikrai bijau. Labana, Linkiu tau sapne išvysti gražesnių šmėklių, kurios tau atitaisytų protą. (Išeina. — Laukys paskubomis aptvarko kambarį ir bėga prie durų. Jas plačiai atvėręs, traukiasi atgal. Įeina Vyras, vaizduojąs laisvąją Lietuvą, ir jaunimo būrys su dviem vėliavom: Tautine ir valstybine.)

SCENA 6

Vyras:

Klausykite, broliai, tėvynės varpų; — Ne gedulo maršas, tai ne! Tai Lietuva žengia tvirtuoju žingsniu, Sutriuškindama klijūtis sava krūtine!

Kas laisvės ištroškusias širdis sunaikinti gali?

Kas valią plieninę lietuvio palauš?

Kas mūsų Globėją Smutkėlį, Iš Nemuno žemės išraus?

Tegul svetimi mus tėvynę kryžiuoja, Tegul mūsų upės patvinsta krauju! — Bet niekas, oi niekas, tegul negalvoja Supančioti amžiams aiščių tautų!

Kas nori lietuvį užkalti karste, Tam kūjį iš rankų išmušime mes! — Mes duobkasiams šaukiame: nesunaikinsite mūsų, oi ne, — Mes giname savo šventąsias teises.

Per amžius gyvavo tauta išdidi! Ne mirt nukryžiuotai jai lėmė likimas, — Bet žengti pirmąją tautų sambury Ir saugot senolių didus palikimas.

Vėl tekančią aušrą auksinę matau, — Trispalvė vėl plazda mus bokštuos senuos; Ir žirgas Baltasis vėl skrieja toliau, Ir Vilkas vėl staugia Panerio šlaituos!

Klausykite, broliai, tėvynės balsų! Ne gedulo maršas, tai ne! Tai Lietuva žengia tvirtuoju žingsniu, Sutriuškindama klijūtis sava krūtine.

Uždanga.

Keturiu grafiku knyga

Augsburge pasirodė mūsų grafikų V. Petravičiaus, P. Augustinavičiaus, V. Rataiskio-Rato ir Tel. Valiaus 40 medžio raizinių knyga. Ji yra tam tikros dalies mūsų moderniosios grafikos reprezentantė. Tiesa, dėl sunkių spaudos sąlygų ji neapima visos grafikos reikšmės, tačiau ji sudaro dalinį mūsų naujosios grafikos vaizdą.

Jaunieji grafikai, išaugę iš lietuviškos kultūros, iš liaudies meno tradicijų, prisiskundė senųjų meistrų dvasios. Jie, išėję lietuviškąją ir Vakarų Europos mokyklą, lietuviškąsias dievdirbių, drožėjų liaudies grafikų formas praturtino naujais techniniais laimėjimais, kompozicijos kultūra, linijų drąsa, individualizmu. Jie yra lietuviškosios grafikos pionieriai.

Sie keturi grafikai yra bendri tam tikra savo srove, bet skirtingi savo individualiomis formomis. Jie visi išreiškia lietuviškąją pasakų fantaziją ar lietuviškąją tikrovę: kailių, Baltijos jūrą, lietuvių buitį. Vieni liniją, kiti mistiką, tragediją, kiti tikrovę, tačiau jie visi turi tam tikrą bendrą tautinių ir forminių bruožų. Kūrybingumas ir drąsa, turinio lietuviškumas ir formų meistriskumas, linijų individualumas — visų jų bendras bruožas.

Kai Lietuvoje prieš keliolika metų pasirodė V. Petravičiaus pasakų iliustracijos, tada daug kas neįvertino ir nustebo. Bet šiandien kiekvienam aišku, kad V. Petravičius

atėjo su nauja grafikos dvasia, su drąsiau mostu, drąsia linija, su lietuviška kompozicija ir savita individualybe. Jo fantazijoje, jo kompozicijoje, jo formose matome lietuviškos dailės pagrindinį bruožą: vidaus gylbę ir formų turtingumą.

P. Augiaus-Augustinavičiaus grafikoje jaučiame lietuviško kaimo buitį, mūsų žmonių bruožus, išreikštus stipria, savita forma. Jis yra realistesnis, daiktiscesnis, savo formomis konkretesnis. Tačiau ir iš jo kūrybos plaukia ta pati lietuviška tikrovė, savaip supras-ta ir savaip išreikšta.

T. Valius yra ne tik linijų, formų meistris, bet ir gilaus dvasinio pasaulio reikšėjas. Jis yra socialus ir filosofiškas, maslus ir tragiškas, amletiškas. Jo būrys, žvejų tragedija yra išgyventas ir originaliomis, meistriskomis formomis išreikštas kūrinys.

V. Ratas-Rataiskis yra toks pat individualistas, kaip ir jo bendradarbiai. Jis yra tik labiau realistas, stipriai ir ryškiai valdąs liniją, turįs savaimingą veidą.

Nors knyga yra tam tikro laikotarpio ir mažos dalies grafikų darbų kelias, tačiau ji yra būdinga kaip lietuviškosios moderniosios grafikos poraiška. Ji rodo mūsų jaunų meni-nių jėgų ieškojimą savajai dvasiai išreikšti naujų formų, individualinės kultūros, kūrybinių polėkių, drąsios linijos ir meningumo.

St. Vk.

V. Jonuskaite — tautiskiausia dainininke

(Jos 20 m. profesinio darbo proga)

Sunku rasti lievių tarpe tokį žmogų, kuris nežinotų Vincės Jonuskaitės vardo. Ją girdėjo dainuojančią operoj, per radiją, miestuose ir miesteliuose, kiekviename Lietuvos kampe. Ji dainavo plačiai ir užsieniuose: Europoj ir Amerikoje, nuo Berlyno iki Buenos Aires. V. Jonuskaitė yra Lietuvos pažiba, kuri mūsų tautinį dainos meną sklaidė ir kėlė plačiai po pasaulį.

V. Jonuskaitės studijinis ir kūrybinis kelias nelengvas ir įvairus. Ji veržėsi į dainos meną per aspera ad astra. Ji, iš mažens paveldėjusi lietuvišką dainininkų kraują, su didžiausia dainos aistra, buvo gyvenimo nublokšta mokytoja, valdininke, buvo verčiama būti malūnininko žmona. Tačiau likimas pakreipė jos kelią dainininkės kryptimi... Ji, savo gabumais atkreipusi muzikų dėmesį, gavo privačią paramą, valstybinę stipendiją. Tada ji studijuoja dainos meną Berlyne, Romoje pas prof. Albert Bischer, koncertinė ir oratorinė klasė ir pas prof. Feyring-operinį meną. Gal todėl mūsų Jubiliatė ir sugebėjo sujungti operos ir liaudies ar koncertinių dainų meną.

Meno talentus iškelia ne tik įgimti gabumai, bet ir kruopštus, intensyvus darbas. V. Jonuskaitė kaip tik didelio darbo pavyzdys. Ji bedainuodama nuolat mokėsi; ji, beruošdama naują operos partiją, nuolat studijavo, gilinosi į literatūrą, laikotarpio papročius, žmones psichologiją, kad galėtų ne tik vokaliai, bet ir vaizdiškai sukurti tikroviškai, psichologiškai pagrįstą, savaimingą personą. Kas buvo nuolatinis operos lankytojas, tas niekad neužmirš V. Jonuskaitės sukurtą Car-

men, Mignon, Amnerio, Dalilos ir kitų personažų. Jos Carmen buvo tai lietuviška, pasakyčiau netgi aukštaitiško temperamento, originalios vaidybinės kultūros, kruopščių psichologinių ir literatūrinių studijų vaisius. Nors operos menas yra tarptautinis, tačiau Vincė Jonuskaitė ir čia reiškėsi kaip tautiška dainininkė, kurios siela, kultūra perdėm lietuviška.

Tautiškausia Vincė Jonuskaitė, be abejo, buvo savo koncerta programose. Ji čia perdėm populiario lietuviškąją dainą, muziką. Būtų per pigu pasakyti populiario: ji kėlė lietuviškos dainos kultūrą, gaivino tautoje savos dainos meilę ir ugde estetinius jausmus. Visais laikais ji buvo ištikima Lietuvos dainai, bet labiausiai ištikima pasirodė vokiečių okupacijos metu, kada, ji važinėjo iš miesto į miestą, iš provincijos į provinciją ir savo dainomis žadino ne tik estetinius, bet ir tautinius jausmus. Tai buvo it mūsų tautos bardė, kuri nedavė tautai užmiršti jos pagrindinių uždavinių: kovoti dėl valstybinio savarankumo. Dainininkė nemažiau, gal net daugiau, padarė už daugelį laisvės kovotojų, kurie menininkės įkvėpti dar daugiau ryžosi aukotis tėvynei.

V. Jonuskaitė yra dar per jauna, kad rašytume jos biografijas ir studijinį įvertinimą. Ji tebėra pačiame kūrybiname amžiuje tik gaila, kad dabartinės sąlygos kliudo jos menui reikštis visojo pilnumoj. Tikime ir linkime Jubiliatei dar naujais kūrybiniais pumpurais išsiskleisti Nepriklausomoje Lietuvoje.

M. Sargenis.

SIS TAS APIE AMERIKOS TAPYBĄ

"Arts" deda pasikalbėjimą su amerikiečių dailininku Mac Intosh apie šių dienų Amerikos tapybą.

— Kokios yra pagrindinės šių Amerikos tapybos tendencijos?

— Tai polinkis į abstrakciją, į vaizdingumą...

— Niekio charakteristinio? Ar yra charakteristinių tendencijų Prancūzijoje? Ne. Taip pat jų nėra ir pas mus. Didelis skaičius mūsų dailininkų dirba valstybinius užsakymus, sienų tapybą socialiniais motyvais.

— O surrealizmas?

— Yra keletas pasėkėjų.

— Sprendžiant iš magazinų, atrodo daug.

— Magazinais visuomet mėgsta sensacijas.

Jie griebiasi to, kas galėtų pagauti ir užinteresuoti publika. Bet, tiesą sakant, nėra jokio surrealistinio sąjūdžio Amerikoje. Ar randate surrealizmo mano paveikluose?

— Šiek tiek, taip.

— Tokiu būdu visi paveikslai yra surrealistiški.

— Jūs esat koloristas, tur būt, kaip ir dauguma jūsų kompatriotų.

— Tik ne dauguma. Mūsų šalia piešia daugiausia pilka ir juoda spalva. Mūsų dailininkai mažesni koloristai kaip jūs.

— Ar daug dailininkų Amerikoje?

— Taip. Labai daug.

— Koks yra jų gyvenimas?

— Gana vargingas, kaip Prancūzijoje. Dailininkai uždarbiauja visai, versdamiesi pamokomis, žurnalistika, užsakymais (geriausiai uždirba), dekoracijomis.

Mac Intosh yra Karo Dailės Mokyklos direktorius Biarritze. Šiuo metu jo kūrinių paroda vyksta Paryžiuje.

LYRINĖS TENDENCIJOS ANGLŲ TAPYBOJE

Karo metu, kada Anglijos santykiai su kontinentu buvo nutrukę, jos susidomėjimas savuoju menu, ypač XIX ir XX amž., buvo ypatingai pakilęs. Šis susidomėjimas padidino parodų ruošimą muziejuose ir antikvariatuose ir knygų leidimą apie anglų meną.

Dabartinės parodos, suruoštos pas Roland, Browne, Delbanco, kurios susidaro iš ypatingų rinkinių ir yra suorganizuotos dabartinės Dailės draugijos, siekia atkreipti dėmesį į pagrindinę šių dienų anglų tapybos tendenciją: į lyrizmą.

Apišendrinti anglų tautinės mokyklos kryptį yra sunku ir pavojinga. Stilius daugiau yra tarptautinis, negu tautinis. Tačiau, nors lyrizmas yra bendras ir prancūzų ir italų menui, lygiai kaip ir anglų, reikia pažymėti, kad daugis anglų poetų ir dailininkų yra parodę ypatingą polinkį į lyrizmą.

Ši tendencija labiausiai pasireiškia gamtos meilėje. Gainsborough ir Wilsono peizažų pomėgis, kuris atrodo taip skirtingas nuo prancūzų XVIII amž. "paprastos gamtos" yra pasiekęs pilno subrendimo romantiniame laikotarpy ir intensyviai lyriniam Constable ir Turner mene. Tuo tarpu, kai romantizmas Prancūzijoje, ypač pasireiškęs Chateaubriand gamtos srovė, siekė politinės veiklos, anglose, jis rodėsi gamtos kulto pavidalu, kaip panteizmas. Gamta apima daugumą anglų dailininkų temų dabartinėse parodose — gamta, kuri skeidžiasi Gainsborough medžiuose, dramatiniam Samuel Palmer intensyvume, Innes ryškiose kalvose ir Pasmore "Wistlerinuose" garsuose.

Lyrinė tendencija yra labai reali charakteristika anglų tautinės mokyklos, kuri atitinka anglų empirizmui. Ir tai nėra be pavojų šių dienų dailininkui — taip rašo Denys Sulton prancūzų meno laikraštyje "Arts".

LIETUVE MOTINA

Motinos dienos proga

Poetai ją įsivaizduoja su kūdikėliu ant rankų, mylinčia, vargstančia ir kenčiančia. Ji neprivalgo, ji neprimiega, kad tik vaikams, šeimai būtų daugiau, geriau. Ji kenčia, kai jos kūdikis suserga, kai jos sūnus per prievartą verčiamas kariuotės už svetimuosius, kai jos dukterė išteka ir gyvena nelaimingai. Ji liūdi, kai Lietuvos žmonės persekioja, tremia, naikina, nes tie žmonės tai yra jos kraujas. Ašara yra nuolatinis jos palydovas — lietuvė motina, anot poeto Baltrušaičio, suprantą „ašarų naudą“.

Prieš mūsų akis prisistatydina sena lūšnelė, raukšlėta, išvargusi motina, kurios vaikai negali lietuviškai mokytis, kurios tėvas išvežtas į Rytų gilumą už tai, kad lietuviškas knygąs platino. Jos vaikai augs be tėvo, apleisti, dažnai alkani, liguoti, be šviesos, be mokslo. Jos mokykla yra siaura, nes ji pati beraštė. Šalia jos dvaras, svetimas ponas, kuris čiulpia lietuvių prakaitą. Ji kenčia baisias kančias, bet ar jas kas supras? Tai „Aušros“, „Varpo“ laikų motina.

Kitas vaizdas: lūšnelė sugriauta, jos vietoj kukli savanorio sodyba, močiutė jau nebe-mato ir nebegirdi, jaunoji motina-naktis ir dienas dirba, kad jos vaikai vargais negalais išsimokytų, išeitų į pasaulį. Juk širdis iš džiaugsmo plyšta, kada iš supuvusios lūšnelės vienas sūnus prasimuša į kultūr-technikus, kitas — agronomus, trečias — mokytojus. O kiek nemiegotų naktų, kiek baimės

dėl vaikų sveikatos, kiek atitrauktų kšnų, kiek rūpečių! Bet „tikresnio džiaugsmo tik grandis moko“. Tai Nepriklausomybės laikų motina.

Užaina svetimi žmonės, svetimos kariuomenės. Jos griaučia netikėtai valstybę, bet naikina motinos sukurtą turtą — žmones. Motina vėl dreba dėl savo sūnų: juos paims į svetimą kariuomenę, juos areštuos už tai, kad jie lietuviai, juos kankins, niekins, naikins. Ir jų mokytojas atsidurs Sibire už tai, kad jis nenori mokytį vaikų pagal naująją ideologiją agronomas bus areštuotas vokiečių už tai, kad jis nevykdė okupantų reikalavimų — raginti ūkininkus atiduoti savo gėrybes okupantams, kultūrtechnikas nueis į mišką partizanauti. Tai šių dienų motina.

O kiek motinų šiandien nebeturi savo vaikų. Lietuvoje kenčia dėl išvežtųjų, dėl mūsų nežinomo gyvenimo. Kiek jų Sibire, kurios atskirtos nuo vyrų, vaikų, artimųjų. Kiek jų mūsų tarpe, kurios gyvena be sūnų, dukterų, vyrų, nepaprastai kantri ir viską pakelianti. Ji išgyvena visas nelaimės, visas kančias, ji visuomet stovės savo tautos sargyboje. Ji savo vargo mokykla atvedė Lietuvą Nepriklausomybėn, ji ir vėl savo tikėjimu, valia ir širdimi atves Lietuvą į laisvę. Po graudžio ateis Motinos ir Lietuvos tikras džiaugsmas.

St. Vk.

Alio! Alio! - kalbu is Schongau!

Mūsų specialaus korespondento pranešimas.

Šiomis dienomis lietuviškoji spauda pasikelbė Miuncheno Apygardos Tremtinių Bendruomenės Komiteto (kad ir kiek pavėluota) atsišaukimą į lietuvių visuomenę Schongau Baltijos tautų stovykloje ruošiamo kultūrinio festivalio reikalui. Festivalio, kuris prasidės š. m. gegužės 12 d. ir baigsis birželio 12 d. t. y. tęsis ištisą mėnesį.

Šiandien, lankydamas Schongau stovyklą ir svečiuodamasis neskaitytoje — tik vos 97 asmenų sudėties — lietuvių tautinėje grupėje, jo energingos vadovybės dėka, matau didelį mąsto pasiruošimo darbus. Dirba estai, latviai, kurių čia yra keleriopai daugiau, dirba ir lietuviai. Ir kiekiausiai turi dirbti mūsų šaliai, nes jie turi atlaikyti, kaip jau sakytą, kaimynų skaičiaus didelę persvarą. Jei estai ir latviai nepasitiki savo vietinėmis pajėgomis ir kviečia į talką savo tautiečius iš kitų vietų, tai tuo labiau lietuviai — be gėdos! — šaukiasi visos lietuviškos visuomenės pagalbos. Nes reikalaus liečia, kaip matysime vėliau, ne tik vietos lietuvių, jų parapinius interesus ir prestižą, bet klausimas pastatytas taip: kas yra lietuvių tauta, kokia jos kultūra ir, pagaliau, ko ji verta.

Ir visa tai turi būti parodyta šioje vietoje aukščiausiu pažymėtu laiku.

Visos trys Baltijos tautos ruošia parodą milžiniškoje salėje į kurią lengvai įvažiuoja keturrašis amerikoniškas sunkvežimis pro vienas duris ir, pasisukinęs, išvažiuoja pro kitas. Halė ant kalno, stiklinėmis išorės sienomis — šviesi, ir ilgio — nemažiau 150 metrų! Padalinta ji į tris dalis: pirmojo bus pavaizduota trijų tautų valstybinio gyvenimo istorija, medžiaginiai laimėjimai ir dvasinis augimas, antrojo — tautodailė ir trečiojo — dailūs menas bendrai.

Kiekviena tauta kiekviename šių skyrių gauna po tiksliai atmatuotą trečdalį, kurie vienas nuo kito atskirti neplačiu praėjimu. Bet ryškesniam vienos tautos atskirymui nuo kitos čia jau pastatyti aukšti stalažai, kurių kiekvienas turės būti papuoštas savo tautiniais ženklais ir spalvomis, kiekvienos tautos, kaip ir visi skyriai, pagal savo skonį ir sugebėjimus.

Va, čia iškyla antrasis momentas. Turbūt estai nenorės nusileisti lietuviams ir latviams, latviai norės, kaip rusų priežodis sako, „perspiauti“ lietuvių ir estus, o lietuviai — iškrėsti šposą abiem savo kaimynams, dėl didesnės savo tautos garbės ir šlovės!

Į šią didžiulę, ant kalno pastatytą, halę veda didingas ir vingiuotas kelias tiesiog ant halės lubų, kur numatytas parkas svečių automobiliams. Tu svečių ir, svarbiausia, didelių svečių bus nemaža, nes ne tik jų daug pakviesta, bet jau yra ir pasižadėjusių atvykti su štabais in corpore. Bet tos lubos turėtų sutalpinti visus automobilius ir... be pavojaus įliūti. Nes šios lubos šio karo metu yra atlaikiusios didelio kalibro zenitinių patrankų atatraką, patrankų, kurios čia buvo pastatytos ir bildėdavo į ore lekiančių priešių.

Beje, šis trumpai nupasakotas didysis pastatas dabar aptvertas kalėjimine spygliuota vielų tvora. Vienas mano bendrakeleivis man sako, girdi, ši tvora gadina visą tą kilnų užsimojimą, kurį ruošiamas šiame pastate.

Aš pasipriešinau tai nuomonei ir tam įspūdžiui. Ta spygliuotoji tvora ne tik negadina, bet dar daugiau padeda prakiliems užsibrėžtiems uždaviniams simboliškai išryškinti. Ji paženklina, kad trijų baltijos tautų — čia demonstruojančių savo tautinę kul-

A. Žizniauskaitė

PRIE ŽIDINIO

Suvirpo židiny, žarijos mirga, gesta,
Tamsi naktis atselina lėtai,
Danguj mėnuo sapnuodamas jau skęsta,
Arba lange suspinksi negyvai,
O židiny žarijos mirga, gesta...

Pro atvirus duris atplaukia pilkas vėjas...
... ir virpa blaškos liepsnos židiny...
Graži, šviesi, kaip saulės ryto feja
Mano mintysna, Mama, ateini...
... o man plaukuose žaidžia pilkas vėjas...

Menu, kaip pasakas šekei, verpdama liną,
Raukšlėta, bet švelnia baltą ranką
Ir kai mane, prispaudus prie krūtinės,
Ramindavai švelniausia dainele...
... o vis tarp pirštų plaukė žilas linas...
O galvą aš padėjus Tau ant kelių
Šypsojais ir ramiai, ramiai klausiaus —
Dusliam dūzgėjime linų ratelio
Mokėjai tiek svajonių Tu išaust...
... ir gera buvo man klausyt dainos ratelio...

Bet jau nutrūko lino žilos gijos,
Nedūzgla nei ratelis migdančiai...
Kur Tavo baltosios rankų lelijos?
Kur Tu, Motule, kur Tu nuėjai?
Kodėl, kodėl nutrūko lino gijos?

Aplink ramu. Tik sušlamėję vėjas,
Ir dar daugiau praverė jis duris,
Pasieniuose šešėliai suvirpėjo,
Žarijos baigė blėsti židiny...

tūrą — tėvynės dabar kaip tik yra apkaustytos kalėjimo tvora, už kurios visas, kas mums šventa, vertinga ir brangu yra skurdinama ir naikinama. Tik čia mes skelsime per tautinius dvasios lobius, kad nebus taip, kaip nori mūsų tautos priešaš ir kad mūsų tautinė dvasija galia išardys ne tik šį spigliuotą voratinklį, bet sugriaus storiausius mūsų tautos Bastilijos mūrus.

Visos trys Baltijos tautos per šį mėnesį rodys savo tautinį meną ir chorų, ir tautinių šokių ansamblių, ir atskirų pavienių menininkų: vokalistų bei instrumentalistų pagelba.

Žodžiu, bus parodyta viskas, kas tik šiomis sąlygomis reikia ir galima parodyti.

Iš to, ką čia pasakojau, matyti, kad šitame mūsų ištėrime šis kultūrinis trijų tautų subruzdymas šioje vietoje yra ruošiamas tokiu mastu, kokiu iki šiol niekur nebuvo sukurta ir, galbūt, artimoje ateityje ir nebus vėl pakartota. Keista, kad toks didelis darbas bus atliktas ne kokiame dideliame žmonių sukurta civilizacijos centre, bet mažame užkampio miestelyje. Tačiau tai nesvarbu. Ne vieta žmogų iškelia, o žmogus vietą. Pagaliau, jei Schongau miestelis nėra žmogaus civilizacijos centras, tai ši vieta — Alpių papėdė — yra jaukus gamtos prieglobstis. Kiekvienas šios kultūrinės šventės dalyvis ir svečias čia galės pamatyti ne tik trijų mažų tautų kultūrinį savitumą ir aukštį, bet taip pat pasigerėti Dievo sukurtu gamtinio grožiu.

Ir štai, šitame ramiame kampelyje trys Baltijos tautos laikys egzaminą prieš kitataučius karius, politikus, žurnalistus, kurie tars savo žodį, ko mes verti.

Mažame Schongau miestelyje bręsta didelis įvykis!

Antėjus.